

METODOLOGIA DE L'ESTADÍSTICA DE NOMS I LLINATGES DE LA POBLACIÓ

1. Introducció

L'Estadística de noms i llinatges de la població és un producte que s'elabora a partir de la informació del Cens anual de població referit a 1 de gener de cada any. Té com a objectiu conèixer la freqüència dels noms i els llinatges de la població.

A partir d'aquest Cens, es du a terme una explotació específica que permet saber quins són els noms i els llinatges més comuns d'homes i dones residents a les Illes Balears, mostrant les diferències segons l'illa, el municipi, l'entitat singular i el barri de Palma.

Entre els objectius del Cens no hi ha el de recollir els noms i els llinatges de tal manera que es pugui elaborar una estadística específica. Per tant, cal dur a terme una depuració minuciosa que normalitzi els noms per aconseguir més homogeneïtat en la informació en els casos en què noms iguals s'hagin escrit de manera diferent.

En l'operació s'ofereixen dades de freqüència del nom o llinatge, el percentatge que té sobre la població, el rànquing que ocupa en el territori concret d'estudi i l'edat mitjana de les persones amb aquest nom o llinatge.

2. Unitat estadística

La unitat estadística bàsica d'anàlisi són les persones residents a la comunitat autònoma de les Illes Balears. S'entén per residents les persones de qualsevol nacionalitat que tenen fixada la seva residència habitual a les Illes Balears.

3. Àmbits de l'operació

3.1. Àmbit poblacional

La població objectiu d'estudi són les persones residents a la comunitat autònoma de les Illes Balears.

3.2. Àmbit territorial

Es comptabilitza la població resident al territori de les Illes Balears.

3.3. Àmbit temporal

L'àmbit temporal o període d'estudi és l'any natural.

4. Depuració del fitxer

Atesa la manera com estan recollits els noms i els llinatges en el Cens, es fa necessari dur a terme una depuració minuciosa que normalitzi els noms per aconseguir més homogeneïtat en la informació en els casos en què noms iguals s'hagin escrit de manera diferent.

Això és especialment rellevant en el cas de noms amb signes diacrítics, partícules apel·latives, abreujats o particularment llargs, els quals s'han tractat de la manera següent:

- Signes diacrítics. Els noms consten majoritàriament sense signes diacrítics (accents, dièresis, etc.) en el Cens, però no sempre. El fet que els noms apareguin amb accent o sense no significa necessàriament que siguin diferents, ni que un estigui en un idioma i l'altre en un altre. Per tant, s'han tractat com a iguals els noms i els llinatges indistintament de si apareixen en el Cens amb signes diacrítics o sense. Un exemple: Bárbara, Bàrbara i Barbara s'han tractat com el mateix nom.
- Partícules apel·latives. Hi ha en castellà i català partícules apel·latives que fan que es tractin com a diferents noms i llinatges que essencialment són els mateixos. En tenim nombrosos exemples: María Mercedes o María de las Mercedes, María Consolación o María de la Consolación, i un llarg etcètera. S'ha optat per eliminar aquestes partícules apel·latives i unificar noms i llinatges essencialment iguals.
- Noms abreujats. Consten sovint en el Cens. S'han imputat els diferents casos durant el procés de depuració només per a la població nascuda a països castellanoparlants. Aquests en són alguns exemples:
 - Per a dones:
 - M per María
 - Fca i Frca per Francisca
 - Cris per Cristina
 - Ant per Antonia
 - Catal per Catalina
 - Marg per Margarita
 - Per a homes:
 - Fco o Frco per Francisco
 - Jav per Javier
 - Bme per Bartolomé
 - Fernan per Fernando

Un cas molt freqüent és el d'homes de països castellanoparlants el nom dels quals s'ha escrit com Jose M, i les opcions més probables del qual són José María, José Miguel o José Manuel. S'han imputat aquests casos seguint la tècnica d'imputació interna (*hot deck*).

- Noms particularment llargs. El Cens escriu els noms amb fins a 20 caràcters. Els casos en què els noms tenen 21 o més caràcters apareixen tallats, la qual cosa s'ha corregit quan el nom complet sembla evident.

En el cas de les persones nascudes en països no castellanoparlants no s'ha duit a terme aquesta depuració, per les àmplies possibilitats d'error que comporta.

Pel que fa a la depuració dels llinatges, s'ha limitat a eliminar signes diacrítics, ja que la diversitat existent fa especialment difícil dur a terme una normalització que no desvirtui la manera com efectivament s'escriuen.

5. Definició de conceptes

5.1. Generació de naixement

Agrupacions en funció de la dècada de naixement. Els nascuts abans de 1940 s'agrupen en una única categoria, igual que els nascuts el 2020 i anys posteriors.

5.2. Lloc de naixement

Lloc en què ha nascut una persona. És a dir, el lloc de residència habitual, determinat en la data de la recollida de dades.

5.3. Nacionalitat

Víncle jurídic particular entre un individu i el seu estat, adquirit mitjançant naixement, naturalització, declaració, opció, matrimoni i altres fórmules d'acord amb la legislació nacional. Es refereix a la nacionalitat en la data de referència, classificant-se com a espanyola sempre que l'individu tenguí aquesta nacionalitat, malgrat en pot tenir a més d'altres.

5.4. Residència habitual

Lloc on una persona normalment passa els períodes diaris de descans, sense tenir en compte les absències temporals per viatges d'oci, vacances, visites a familiars i amics, negocis, tractament mèdic o pelegrinatge religiós. No obstant això, s'ha de puntualitzar que només es consideren residents habituals en una circumscripció territorial els qui, segons la definició anterior:

- Hi hagin residit habitualment per un període continuat d'almenys dotze mesos.
- Hi hagin establert la seva residència habitual fa menys de dotze mesos però hi tenguin intenció de romandre almenys un any.
- Quan no es puguin determinar les circumstàncies anteriors, s'ha d'entendre per «residència habitual» el lloc de residència registrada.

5.5. Sexe

Es refereix al sexe biològic de la persona.

6. Publicació de resultats

L'IBESTAT publica de forma separada els noms d'homes i dones i els primers i els segons llinatges. En concret, es publiquen taules amb el contingut següent:

- Principals resultats, com a resum de la informació que s'ha de destacar.
- Noms més comuns dels residents de les Illes Balears segons el lloc de naixement i la nacionalitat.
- Noms més comuns d'home i dona segons l'illa, el municipi, l'entitat singular, el barri de Palma i la generació de naixement.
- Primers i segons llinatges més comuns segons l'illa, el municipi, l'entitat singular i el barri de Palma.

Pel que fa al nombre de noms i llinatges més comuns que es publiquen, s'ofereixen en funció de la granularitat del territori, de manera que no es vulneri el secret estadístic. Així, per al conjunt de les Illes Balears es presenten els 100 noms i llinatges més comuns, mentre que en el cas d'entitats singulars i barris de Palma, tot just 3.

De forma generalitzada, només s'ofereixen els noms més comuns en aquells territoris d'almenys 200 residents; en el cas dels llinatges, només quan hi ha almenys 400 residents. A més, no es publica la freqüència de noms si no hi ha almenys 5 casos en el territori específic amb la característica específica; en el cas dels llinatges es requereixen almenys 10 casos per publicar-se. La dada d'edat mitjana només es calcula quan la freqüència de noms o llinatges supera els 20 casos.

7. Informació relacionada

Es pot obtenir més informació sobre l'Estadística de noms i llinatges de la població en els enllaços següents:

- INE (sense data). *Nombres más frecuentes. Descripción metodológica y uso de la aplicación:*
https://www.ine.es/daco/daco42/nombyapel/nota_nombres.pdf
- IBESTAT (sense data). *Metodología del Cens de població anual:*
https://ibestat.es/wp-content/uploads/2024/09/Metodologia_Cens_Anual_cat.pdf